

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «ВАСИЛЬЧУК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(Заява № 31387/05)

Рішення

СТРАСБУРГ

10 грудня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

10/05/2010

Текст рішення може підлягати редакційним правкам.

У справі «Васильчук проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), Голова,

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Райт Маруст (Rait Maruste),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Ізабелль Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre), судді,

Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), суддя ad hoc,

та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), секретар секції,

після обговорення за зачиненими дверима 17 листопада 2009 року,

виносить таке рішення, що було прийняте в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (№ 31387/05), поданою проти України до Суду 16 серпня 2005 року громадянином України п. Іваном Пилиповичем Васильчуком (далі — заявник) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — п. Ю. Зайцев.

3. Заявник стверджував, що його право на справедливий та публічний судовий розгляд упродовж розумного строку було порушено у зв'язку із тривалістю кількох цивільних проваджень та невиконанням судового рішення, винесеного на його користь.

4. 16 січня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив направити цю заяву Уряду. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати одночасно питання щодо прийнятності та суті заяви.

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявник народився в 1940 році та проживає в с. Чорнобаївка.

A. Перше провадження за позовом до ВКО «Облсількомунгосп»

6. 16 серпня 1999 року заявник був звільнений з Чорнобаївського сільського комунального господарства «Джерело» Херсонського обласного виробничокооперативного об'єднання сільського комунального господарства «Облсількомунгосп».

7. У серпні 1999 року заявник оскаржив своє звільнення в Дніпровському районному суді м. Херсона та вимагав виплатити йому компенсацію.

8. 22 серпня 2001 року суд задовольнив позовні вимоги заявника та виніс рішення про стягнення з ВКО «Облсількомунгосп» на його користь 4800 грн.

9. 3 вересня 2001 року державна виконавча служба відкрила виконавче провадження.

10. 6 листопада 2001 року апеляційний суд Херсонської області залишив зазначене рішення без змін.

11. 7 грудня 2001 року СКГ «Джерело» було реорганізовано в колективне підприємство Д.
12. Декілька разів виконавче провадження з різних причин закінчувалось та відкривалось знову після оскарження заявником відповідних постанов про закінчення. З матеріалів, наданих сторонами, незрозуміло, чи була сплачена заборгованість за рішенням суду.
13. У жовтні 2005 року до боржника були застосовані штрафні санкції за невиконання рішення від 22 серпня 2001 року. Крім того, державна виконавча служба звернулася до органів прокуратури з поданням про притягнення до кримінальної відповідальності керівників ВКО «Облсількомунгосп», у задоволенні якого пізніше було відмовлено.
14. 7 жовтня 2005 року було прийнято рішення щодо ліквідації ВКО «Облсількомунгосп».
15. 17 жовтня 2005 року державна виконавча служба повернула виконавчий документ заявнику без виконання.
16. 3 липня 2006 року господарським судом Херсонської області порушено справу про банкрутство ВКО «Облсількомунгосп» та 17 липня 2006 року його визнано банкрутом.
17. 4 березня 2008 року господарський суд затвердив ліквідаційний баланс ВКО «Облсількомунгосп» та оголосив про його ліквідацію, після чого наказом від 19 березня 2008 року підприємство було вилучено з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій.

В. Друге провадження за позовом до ВКО «Облсількомунгосп»

18. 5 квітня 2002 року заявник звернувся до Суворовського районного суду м. Херсона з позовною заявою до ВКО «Облсількомунгосп» про оплату вимушеного прогулу у зв'язку із затримкою виконання рішення про поновлення на роботі.
19. 4 лютого 2005 року суд, встановивши, що рішення від 22 серпня 2001 року в частині поновлення на роботі заявника й досі не виконано, присудив йому 8081,70 грн.
20. 24 травня 2005 року апеляційний суд Херсонської області збільшив цю суму до 17 206 грн.
21. Невстановленої дати державна виконавча служба відкрила виконавче провадження. 23 грудня 2005 року державна виконавча служба винесла постанову про закінчення виконавчого провадження у зв'язку з ліквідацією боржника.
22. Рішення від 4 лютого 2005 року, частково змінене ухвалою від 24 травня 2005 року, залишається невиконаним.

С. Третє провадження за позовом до ВКО «Облсількомунгосп»

23. У вересні 2005 року заявник звернувся до Дніпровського районного суду м. Херсона з позовною заявою до ВКО «Облсількомунгосп» про виплату компенсації у зв'язку з затримкою поновлення його на роботі після винесення відповідного рішення 5 лютого 2005 року.
24. 14 червня 2006 року суд, встановивши, що рішення від 22 серпня 2001 року в частині поновлення заявника на роботі й досі не виконано, задовольнив його позовні вимоги, присудивши 9495,75 грн. Крім того, Суд визнав заявника таким, що був звільнений

внаслідок ліквідації підприємства з 14 червня 2006 року, та зобов'язав ліквідаційну комісію підготувати документи, необхідні для призначення пенсії заявнику.

25. 2 листопада 2006 року апеляційний суд Херсонської області скасував це рішення в частині визнання заявника таким, що був звільнений внаслідок ліквідації підприємства з 14 червня 2006 року, та в частині зобов'язання ліквідаційної комісії підготувати документи для призначення йому пенсії, ухваливши нове рішення — без урахування цих вимог. В іншій частині суд залишив рішення без змін.

26. Рішення залишається невиконаним.

D. Провадження за позовами до місцевого управління юстиції та двох відділів державної виконавчої служби

27. У жовтні 2005 року заявник звернувся до Дніпровського районного суду м. Херсона з позовною заявою до місцевого управління юстиції та двох місцевих відділів державної виконавчої служби про відшкодування моральної шкоди, завданої тривалим невиконанням рішення від 22 серпня 2001 року.

28. Рішенням від 23 грудня 2005 року суд присудив відповідачам спільно виплатити заявнику 6000 грн.

29. 8 червня 2006 року апеляційний суд Херсонської області скасував рішення в частині стягнення шкоди з місцевого управління юстиції на користь заявника, ухвалив нове, зменшивши розмір відшкодування до 4000 грн.

30. Невстановленої дати державна виконавча служба відкрила виконавче провадження.

31. 23 листопада 2006 року державна виконавча служба повернула заявнику виконавчий документ без виконання у зв'язку з відсутністю коштів у боржника.

32. 14 грудня 2006 року Дніпровський районний суд м. Херсона виніс додаткове рішення, присудивши заявнику ще 40 грн відшкодування понесених ним судових витрат.

33. Рішення від 23 грудня 2005 року з внесеними змінами залишається невиконаним.

E. Інші провадження

34. У лютому 2002 року заявник звернувся до Дніпровського районного суду м. Херсона з позовом до Я. та Г., начальника ВКО «Облсількомунгосп» та його заступника, про відшкодування моральної шкоди, завданої тривалим невиконанням рішення від 22 серпня 2001 року. В остаточному рішенні від 9 грудня 2003 року Верховний Суд України відмовив заявнику в задоволенні цього позову. В подальшому заявник просив суд переглянути рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, але йому відмовили.

35. Крім того, заявник звернувся до місцевої прокуратури з заявою про порушення кримінальної справи відносно зазначених вище осіб. Проте 7 жовтня 2002 року прокуратура відмовила в порушенні кримінальної справи. Заявник оскаржив це рішення, але остаточним рішенням від 20 квітня 2004 року Верховний Суд України відхилив його скаргу. Згодом заявник просив суд переглянути рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, але йому відмовили.

36. Також заявник вимагав компенсацію від місцевих органів прокуратури за невжиття заходів щодо виконання рішення від 22 серпня 2001 року. 20 грудня 2002 року

Суворовський районний суд м. Херсона відмовив заявнику. 27 березня 2003 року апеляційний суд Херсонської області залишив це рішення без змін.

37. У листопаді 2002 року заявник звернувся до Комсомольського районного суду м. Херсона з позовом до ВКО «Облсількомунгосп» та місцевої державної адміністрації про визнання реорганізації ВКСКПП «Джерело» недійсною. 5 серпня 2004 року суд відмовив йому в задоволенні позовних вимог. 10 листопада 2004 року апеляційний суд Херсонської області залишив це рішення без змін. Згодом заявник просив суд переглянути рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами, але його заяву відхилили.

38. У січні 2003 року заявник звернувся до Суворовського районного суду м. Херсона з позовом до ВКО «Облсількомунгосп» про визнання недійсними наказів про поновлення його на роботі від 17 вересня 2001 року та 24 квітня 2002 року. 6 серпня 2003 року суд відмовив в задоволенні його позовних вимог. 3 грудня 2003 року апеляційний суд Херсонської області залишив це рішення без змін. В подальшому заявник безуспішно звертався до суду про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

39. Невстановленої дати заявник звернувся до Суворовського районного суду м. Херсона з позовом до місцевого управління юстиції про відшкодування моральної шкоди, завданої в результаті тривалого невиконання рішення від 22 серпня 2001 року. Рішенням від 15 травня 2003 року йому було відмовлено в задоволенні позовних вимог. Це рішення заявником не оскаржувалось.

40. Невстановленої дати заявник звернувся до Верховного Суду України з позовною заявою до держави України та її Президента. 13 жовтня 2006 року суд повернув йому заяву на підставі того, що цей позов повинен був подаватись до відповідного районного суду.

41. У грудні 2007 року заявник звернувся до Дніпровського районного суду м. Херсона з позовами до ВКО «Облсількомунгосп» та інших осіб, прагнучи, зокрема, перегляду рішення від 22 серпня 2001 року у зв'язку з нововиявленими обставинами. Ці справи й досі знаходяться на розгляді в суді.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

42. Відповідні положення національного законодавства можна знайти у рішенні Суду у справі *«Васильєв проти України»* (*Vasylyev v. Ukraine*), (№ 10232/02, пп. 19–22, від 13 липня 2006 року).

ЩОДО ПРАВА

I. СКАРГИ ЩОДО ТРИВАЛОСТІ СУДОВИХ РОЗГЛЯДІВ ТА НЕВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ

A. Щодо прийнятності

43. Заявник скаржився, що тривалість чотирьох проваджень, зазначених у пунктах 6–33 вище, включаючи стадію їх виконання, була несумісною з гарантіями, закріпленими в пункті 1 статті 6 Конвенції. Крім того, він скаржився, що нездатність органів влади виконати остаточні рішення, винесені за результатами цих проваджень, порушила його права, передбачені статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Крім того, він скаржився на відсутність ефективних засобів юридичного захисту щодо його скарг за Конвенцією. Відповідні положення, зокрема, передбачають таке:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»

Стаття 13 Конвенції

«Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

44. Уряд висунув заперечення, які заявником були оскаржені, щодо невичерпання внутрішніх засобів юридичного захисту, аналогічні до тих, які Судом вже були відхилені у низці інших справ, у яких, як і в даній справі, відповідачами були юридичні особи публічного права (див., наприклад, рішення Суду у справах «Васильєв проти України» (*Vasylyev v. Ukraine*), № 10232/02, пп. 29–33, від 13 липня 2006 року, та «Лізанець проти України» (*Lizanets v. Ukraine*), № 6725/03, п. 43, від 31 травня 2007 року). Суд вважає, що заперечення Уряду мають бути відхилені в цій справі з тих же причин.

45. Суд також відзначає, що виконавче провадження на користь заявника не може бути відокремлено від судового провадження (див., наприклад, рішення Суду у справі «Сіка проти Словачії» (*Sika v. Slovakia*), № 2132/02, пп. 23–26, від 13 липня 2006 року).

46. Суд робить висновок, що заява містить важливі питання факту та права, які передбачені Конвенцією, та не вбачає підстав визнавати її неприйнятною. Відповідно заява визнається прийнятною.

В. Щодо суті

1. Стверджуване порушення пункту 1 статті 6 Конвенції

47. У своїх зауваженнях по суті зазначеної скарги Уряд стверджував, що порушення пункту 1 статті 6 Конвенції не було.

48. Заявник не погодився.

49. Суд зазначає, що заявник ініціював «вирішення спору» відносно своїх «прав цивільного характеру» відповідно до пункту 1 статті 6 Конвенції шляхом подачі чотирьох судових позовів у серпні 1999 року, квітні 2002 року, вересні та жовтні 2005 року відповідно. Остаточні рішення у даних справах були винесені 6 листопада 2001 року, 24 травня 2005 року, 2 листопада 2006 року та 14 грудня 2006 року відповідно. Таким чином, тривалість стадії судового розгляду становила від одного року двох місяців до трьох років одного місяця у судах двох інстанцій.

50. Від дати, коли рішення, винесені на користь заявника, стали обов'язковими для виконання, державні органи відповідають за забезпечення поновлення заявника на роботі та за виплату присуджених йому коштів. Однак жодне з рішень не було виконано у повному обсязі, період невиконання триває від трьох до восьми років.

51. Суд зазначає, що основна причина затримки в остаточному вирішенні спору щодо цивільних прав заявника в даній справі була пов'язана з невиконанням остаточних рішень, винесених на його користь. Суд вже встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї (див., наприклад, рішення Суду у справах: «Сіка» (*Sika*), згадане вище, пункт 35; «Васильєв» (*Vasylyev*), згадане вище, пункт 36; та «Козачек проти України» (*Kozachek v. Ukraine*), № 29508/04, пункт 33, від 7 грудня 2006 року).

52. Дослідивши всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, Суд зазначає, що Уряд України не навів жодного факту чи аргументу, здатних переконати Суд дійти іншого висновку у даній справі.

53. Беручи до уваги свою практику з цього питання, Суд приходить до висновку, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

2. Стверджуване порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції

54. Суд нагадує, що у своїй практиці він вже встановлював, що невиконання рішення суду на користь заявника становить втручання в право на мирне володіння своїм майном, як це визначено у першому реченні пункту першого статті 1 Першого протоколу до Конвенції (див., серед інших, рішення у справах: «Бурдов проти Росії» (*Burdov v. Russia*), № 59498/00, п. 40, ЄСПЛ 2002-III; «Ясіюнієне проти Литви» (*Jasiuniene v. Lithuania*), № 41510/98, п. 45, від 6 березня 2003 року; та «Войтенко проти України» (*Voytenko v. Ukraine*), № 18966/02, пп. 53–55, від 29 червня 2004 року). Суд не знаходить підстав відходити від своєї практики в даній справі.

55. Таким чином, мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

3. Стверджуване порушення статті 13 Конвенції

56. Суд доходить висновку, що заявник не мав ефективних засобів юридичного захисту в національних органах, як це передбачено статтею 13 Конвенції, за допомогою яких він міг би забезпечити право на задоволення своїх вимог в повному обсязі та в розумний строк, як це передбачено пунктом 1 статті 6 Конвенції (див., наприклад, згадані вище рішення Суду у справах: «Войтенко» (*Voytenko*), пп. 46–48, від 29 червня 2004 року, та «Васильєв» (*Vasylyev*), п. 41). Відповідно мало місце порушення даного положення.

II. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

57. Крім того, заявник скаржився, що мали місце інші порушення його прав, закріплених у пункті 1 статті 6 Конвенції, а також порушення його права на працю. Крім того, за фактами даної справи він посилався на статті 1, 2, 3, пункт 1 статті 5 та статті 8, 14, 17 Конвенції.

58. Дослідивши всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, та в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, Суд не виявив жодного порушення прав і свобод, закріплених Конвенцією.

59. Таким чином, ця частина заяви повинна бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована відповідно до пунктів 1, 3, 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

60. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

61. Заявник вимагав виплатити йому 4032 євро відшкодування матеріальної шкоди, завданої йому неспроможністю ВКО «Облсількомунгосп» поновити його на роботі. Він також вимагав виплатити йому 6060 євро відшкодування моральної шкоди.

62. Уряд стверджував, що ці вимоги є надмірними та необґрунтованими.

63. Суд вважає, що заявлена заявником сума матеріальної шкоди дорівнює невиплаченій заборгованості за чотирма рішеннями національних судів, про які йшлося у цій справі. Суд відхиляє решту вимог заявника щодо відшкодування матеріальної шкоди. Суд також присуджує заявнику 2600 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

64. Заявник не заявив жодних вимог за цим пунктом. Тому Суд нічого не присуджує.

C. Пеня

65. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривалість чотирьох проваджень, включаючи стадію виконання рішення, скаргу за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції та за статтею 13 Конвенції прийнятними, а інші скарги у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції.

5. *Постановляє*, що:

(a) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держававідповідач має сплатити заявнику:

(i) заборгованість, що досі належить йому до сплати за рішеннями національних судів від 22 серпня 2001 року, від 4 лютого 2005 року (змінене 24 травня 2005 року), від 14 червня 2006 року (змінене 2 листопада 2006 року), від 23 грудня 2005 року (змінене 8 червня 2006 року та від 14 грудня 2006 року), а також:

(ii) 2600 (дві тисячі шістсот) євро відшкодування моральної шкоди плюс будь-який податок, який може бути стягнуто з цієї суми, що мають бути конвертовані у національну валюту держави відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 10 грудня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК
Секретар секції

П. ЛОРЕНЦЕН
Голова секції